

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З КУРСУ
«Клінічна психологія»**

Укладач: Т.М. Майстренко

**Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І. Франка
2017**

УДК 159.98:37
ББК 88.4+74
М 54

*Рекомендовано до друку Вченою Радою Житомирського державного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29.08.2017 р.)*

Рецензенти:

Мартенко О.Л. – кандидат юридичних наук, професор кафедри юридичної психології
НАВС

Аврамчук О.С. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри клінічної психології
Українського католицького університету

М 54 Методичні рекомендації з курсу «Клінічна психологія» / [уклад.
Майстренко Т.М.] – Житомир: ЖДУ ім. І.Франка, 2017. – 37 с.

Методичні рекомендації з курсу «Клінічна психологія» розроблено відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою бакалавра з напряму підготовки 6.030102 «Психологія». Вона охоплює всі змістові модулі, визначені освітньо-професійною програмою.

Методичні рекомендації складаються з таких структурних компонентів: вступ, розподіл навчальних годин на модулі, тем лекційного курсу дисципліни, інструктивно-методичних матеріалів до практичних і лабораторних занять та до самостійної роботи студентів. Представлені завдання та вимоги до підсумкової модульної роботи й екзамену, список рекомендованої літератури.

УДК 159.98:37
ББК 88.4+74

ЗМІСТ

Вступ	4
Навчально-тематичний план дисципліни	5
Рекомендації до організації самостійної роботи	6
Лекційний курс	8
Модуль 1. Основи клінічної психології	11
Модуль 2. Психологічний супровід лікувального процесу	18
Модуль 3. Спеціальна клінічна психологія	23
Вимоги до екзамену	29
Рекомендована література до курсу	31
Критерії оцінювання	34

ВСТУП

Основною **метою** викладання дисципліни «Клінічна психологія» є набуття майбутніми психологами знань щодо ролі психічних факторів у виникненні, протікання, лікування та попередженні захворювань.

Завдання:

1. Ознайомити студентів з психологічними особливостями хворих.
2. Сформувані уміння застосовувати методи психологічного дослідження у клініці.

По завершенню вивчення курсу студенти повинні **знати**:

- загальні основи клінічної психології як науки;
- психологічні особливості хворих;
- психологічні особливості медичного персоналу;
- психологічні аспекти процесу лікування;
- специфіку роботи психолога у різних типах медичних закладах.

По завершенню вивчення курсу студенти повинні **уміти** (*освітньо-професійна програма, додаток Б*):

- визначати рівень впливу мікро- і макросередовища на особистість з метою запобігання та корекції девіантної поведінки;
- діагностувати особливості девіантної поведінки дітей та підлітків та визначати адекватні методи психологічної корекції;
- порівнювати отримані дані психологічної експертизи з нормативними вимогами та рекомендаціями;
- визначати основні психологічні послуги, через які реалізується соціальна допомога населенню;
- здійснювати психологічний аналіз змісту, процесів, стану та результатів соціальної роботи.

**Навчально-тематичний план дисципліни
«Клінічна психологія»**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього	У тому числі					Всього	У тому числі				
		Л.	П.	Лаб.	Інд.	С.р.		Л.	П.	Л а б.	І н д.	С.р.
Модуль 1. ОСНОВИ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ												
Змістовий модуль 1. ОСНОВИ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ												
Тема 1. Клінічна психологія як наука	12	4	2	4		2	12	2				10
Тема 2. Здоров'я та хвороба як категорії клінічної психології	10	2				6	10					10
Тема 3. Класифікація та етімологія патопсихологічних розладів	12					12	10					12
Виконання ІНДЗ (ПОЗ)*	2				2		2				2	
Разом за змістовим модулем 1	36	6	4	4	2	20	36	2			2	
Усього годин	36	6	4	4	2	20	36	2			2	32
Модуль 2. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЛІКУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ												
Змістовий модуль 2. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЛІКУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ												
Тема 4. Психологія хворого. Психологічні особливості взаємодії медичного працівника та хворого	16	4	4			10	18	2	2			14
Тема 5. Хворий та ліки	4					4	4					4
Тема 6. Професійні засади діяльності клінічного психолога	14	4				10	12					12
Виконання ІНДЗ (ПОЗ)*	2				2		2				2	
Разом за змістовим модулем 2	36	8	2		2		36	2	2		2	
Усього годин	36	8	2		2	24	36	2	2		2	30
Модуль 3. СПЕЦІАЛЬНА КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ												
Змістовий модуль 3. СПЕЦІАЛЬНА КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ												
Тема 7. Психологічні особливості хворих з різними соматичними захворюваннями	20	2	4	4		10	20		4	2		14
Тема 8. Основи психосоматики	14		2			12	14					14
Виконання ІНДЗ (ПОЗ)*	2				2		2				2	
Разом за змістовим модулем 3	36	2	6	4	2	22	36		4		2	28
Усього годин	36	2	6	4	2	22	36		4	2	2	28
Усього	108	16	12	8	6	66	108	4	6	2	6	90

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками:

- підготовка теоретичних питань до практичних занять;
- виконання завдань для самостійної роботи;
- конспектування першоджерел;
- підготовка рефератів;
- виконання індивідуальних (професійно-орієнтованих) завдань;
- підготовка до підсумкових модульних робіт;
- підготовка до екзамену.

Підготовка теоретичних питань до практичних занять передбачає опрацювання питань теми практичного заняття. Ці питання могли як розглядати під час лекції, так і вноситися на самостійне опрацювання.

Алгоритм підготовки.

- Визначте питання для підготовки (Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані практичного заняття).
- Візьміть у бібліотеці університету (читальному залі або на кафедрі) джерела, зазначені у списку основної літератури до заняття. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).
- Визначте розділи (теми або параграфи), у яких розкрито питання практичного заняття.
- Прочитайте ці розділи. Складіть план (простий або складний) відповіді на кожне питання.
- Визначте основні поняття, які Ви повинні засвоїти.
- Проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми.
- Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу.
- Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які Ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями Ви можете звернутися на консультації до викладача.
- Перевірте, як Ви засвоїли опрацьоване питання. Ви можете це зробити, відповівши на тестові питання до теми або розв'язавши практичні завдання.

Конспектування першоджерел передбачає поглиблений розгляд окремих питань теми. Для конспектування можуть пропонуватися статті з фахових журналів, розділи монографій або підручників.

Алгоритм підготовки.

- Прочитайте запропоноване першоджерело.
- Правильно оформіть бібліографію першоджерела (автор, назва, вихідні дані).
- Складіть план (простий або складний). Для кожного пункту плану виділіть основні положення проблеми, яка висвітлюється у першоджерелі.
- Представте прочитаний текст у вигляді тез або анотації, використовуючи, при потребі, схеми, таблиці, графіки тощо. Для самоперевірки перекажіть статтю, використовуючи власний конспект.

Підготовка до підсумкової модульної роботи (ПМР) та екзамену має на меті узагальнення та систематизацію знань з окремого модуля або дисципліни у цілому.

Алгоритм виконання

- Ознайомтеся з переліком питань та завдань до ПМР або заліку.
- Підберіть підручники, інструктивно-методичні матеріали або іншу довідкову літературу, необхідну для підготовки (її перелік Ви можете знайти в робочій програмі або інструктивно-методичних матеріалах).
- Перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками.

- Визначте рівень знань з кожного питання. Визначте питання, які потребують ретельнішої підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих завдань тощо). З цією метою зверніться до алгоритму підготовки теоретичних питань до практичних занять та виконання завдань до лабораторних занять.
- Для самоперевірки перекажіть теоретичні питання або виконайте практичне завдання.

Примітка: якщо ви маєте труднощі у підготовці окремих теоретичних питань або виконанні практичних завдань, ви можете звернутися за консультацією до викладача. Час проведення консультацій зазначений у графіку проведення консультацій (кафедра соціальної та практичної психології).

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

Тема 1. КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА

Мета: ознайомити студентів з предметом клінічної психології та принципами психологічного дослідження у клініці.

Професійна спрямованість: клінічна психологія як один зі сфер діяльності клінічного психолога.

План

1. Історія становлення та розвитку клінічної психології.
2. Предмет клінічної психології.
3. Завдання та принципи психологічного дослідження у клініці.

Основні поняття	<i>клінічна психологія, медична психологія, психологія у медицині, патологічна психологія, стандартизовані методи, нестандартизовані методи</i>
------------------------	---

Основна література

1. Клінічна психологія [Текст] : слов.-довід. / авт.-уклад. С. В. Діденко. - К. : Академвидав, 2012. – 315 с.
2. Клиническая психология: учебник/ Под ред. Б.Д. Карвасарского. – СПб: Питер, 2002. – С. 271-317.
3. Клиническая психология / Под ред. М. Перре, У. Бауманна. – СПб: Питер, 2002. – С. 30-41.
4. Лакосина Н.Д. Клиническая психология: Учебн. для студ. мед. вузов / Н.Д. Лакосина, И.И. Сергеев, О.Ф. Панкова. – М.: МЕДпресс-информ, 2003. – С. 9-23, 123-138.

Додаткова література

1. Болтарович З.Е. Народна медицина українців. – К., 1990.
2. Конечный Р., Боухал М. Психология в медицине. – Прага: Авиценум, 1983. – 406 с.
3. Лурия А.Р., Зейгарник Б.В., Поляков Ю.Ф. Психология и ее роль в медицине // Вопросы психологии. – 1978. – №1. – С. 28-41.
4. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: практ. руководство. – М.: МЕДпресс, 1998. – 592 с.
5. Павленко В.М., Таглін С.О. Етнопсихологія: Нав. посібник. – К.: Сфера, 1999. – 408 с. (Етнопсихіатрія. – С. 319-385).
6. Харди И. Врач, сестра, больной. Психология работы с больными. – Будапешт, 1974. – 286 с.

Тема 2. ЗДОРОВ'Я ТА ХВОРОБА ЯК КАТЕГОРІЇ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Мета: ознайомити студентів з категоріями здоров'я та хвороби.

Професійна спрямованість: врахування підходів до визначення здоров'я та хвороби.

План

1. Поняття здоров'я. Критерії здоров'я.
2. Поняття хвороби.

Основні поняття	<i>здоров'я, психічне здоров'я, критерії здоров'я, фізичне благополуччя, психічне благополуччя, соціальне благополуччя, хвороба</i>
------------------------	---

Основна література

1. Абрамова Г.С., Юдчиц Ю.А. Психология в медицине. – М.: ЛПА «Кафедра-М», 1998. – С. 18-20, 163-188.
2. Клінічна психологія [Текст] : слов.-довід. / авт.-уклад. С. В. Діденко. - К. : Академвидав, 2012. – 315 с.
3. Клиническая психология / Под ред. М. Перре, У. Бауманна. – СПб: Питер, 2002. – С. 49-62.

Додаткова література

1. Лакосина Н.Д. Клиническая психология: Учебн. для студ. мед. вузов / Н.Д. Лакосина, И.И. Сергеев, О.Ф. Панкова. – М.: МЕДпресс-информ, 2003. – С. 24-28.
2. Маслоу А. Психология бытия. – М., 1997.
3. Тхостов А.Ш. Болезнь как семиотическая система // Вестник МГУ. Психология. – 1993. – №1.
4. Юдин Б.Г. Здоровье: факт, норма и ценность // Мир психологии. – 2000. - № 1. – С. 54 - 68.

Тема 4. ПСИХОЛОГІЯ ХВОРОГО. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА ТА ХВОРОГО

Мета: ознайомити студентів з характеристикою діагностичного та терапевтичного процесу.

Професійна спрямованість: переживання хворого на різних етапах протікання хвороби.

План:

1. Внутрішня картина хвороби.
2. Поведінкові реакції на хворобу.
3. Психологія діагностичного процесу.
4. Психологія терапевтичного процесу:
5. Основні моделі побудови взаємостосунків „лікар-хворий”.

Основні поняття	<i>анозогнозії, афіліація, гіпернозогнозії, симуляція-дисимуляція, внутрішня картина хвороби, емпатія, керівництво, контрактна модель, контрперенос, копінг-стратегія, партнерство, перенос, ятрогенія</i>
------------------------	--

Основна література

1. Клінічна психологія [Текст] : слов.-довід. / авт.-уклад. С. В. Діденко. - К. : Академвидав, 2012. – 315 с.
2. Клиническая психология: учебник/ Под ред. Б.Д. Карвасарского. – СПб: Питер, 2002. – С. 695-752.
3. Конечный Р., Боухал М. Психология в медицине. – Прага: Авиценум, 1983. – 406 с.
4. Лакосина Н.Д. Клиническая психология: Учебн. для студ. Мед. вузов / Н.Д. Лакосина, И.И. Сергеев, О.Ф. Панкова. – М.: МЕДпресс-информ, 2003. – С. 139-202.
5. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: Практ. руководство. – М.: МЕДпресс, 1998. – С. 166-178, 213-228.

Додаткова література

1. Голдберг Д., Бенджамин С., Крид Ф. Психиатрия в медицинской практике. – К.: Сфера, 1999. – 304 с.
2. Магазаник Н.А. Искусство общения с больными. – М.: Медицина, 1991. – 110 с.
3. Соложенкин В.В. Психологические основы врачебной деятельности: Учеб. пособие. – М.: Планета детей, 1997. – 264 с.

Тема 6. ПРОФЕСІЙНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ КЛІНІЧНОГО ПСИХОЛОГА

Мета: ознайомити студентів зі специфікою роботи психолога у різних типах медичних закладів.

Професійна спрямованість: етичні засади роботи клінічного психолога.

План

1. Модель Гіппократа.
2. Модель Парацельса.
3. Деонтологічна модель.
4. Біоетика.
5. Специфічні етичні питання клінічної психології.

Основні поняття	<i>принцип наближення, принцип неперервності, принцип системності, психодіагностична робота, психокорекційна робота, психотерапевтична робота, реабілітаційні заходи</i>
------------------------	--

Основна література

1. Клінічна психологія [Текст] : слов.-довід. / авт.-уклад. С. В. Діденко. - К. : Академвидав, 2012. – 315 с.
2. Клиническая психология: учебник/ Под ред. Б.Д. Карвасарского. – СПб: Питер, 2002. – С. 767-806.

Додаткова література

1. Клиническая психология / Под ред. М. Перре, У. Бауманна. – СПб: Питер, 2002.

Тема 7. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ХВОРИХ З РІЗНИМИ СОМАТИЧНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ

1. Клінічна психологія у клініці внутрішніх захворювань
2. Клінічна психологія у хірургії.
3. Психологічні особливості інфекційних хворих.
4. Медико-психологічні аспекти в акушерстві, педіатрії та гінекології.
5. Психологія хворих з дефектами органів чуття та аномаліями розвитку.
6. Клінічна психологія у клініці психічних захворювань.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Модуль 1 ОСНОВИ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Практичне заняття 1. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПРЕДМЕТ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Мета: ознайомити студентів з предметом клінічної психології та принципами психологічного дослідження у клініці.

Професійна спрямованість: клінічна психологія як один зі сфер діяльності клінічного психолога.

План

1. Розвиток клінічної психології з часів античності до 19 століття.
2. Становлення клінічної психології як самостійної науки.
3. Розвиток клінічної психології в Росії та в Україні.
4. Предмет клінічної психології.
5. Зв'язок клінічної психології з іншими науками.
6. Поняття здоров'я. Критерії здоров'я.
7. Поняття хвороби.

Основні поняття	<i>клінічна психологія, медична психологія, психологія у медицині, патологічна психологія, стандартизовані методи, нестандартизовані методи здоров'я, психічне здоров'я, критерії здоров'я, фізичне благополуччя, психічне благополуччя, соціальне благополуччя, хвороба</i>
------------------------	--

Біографічна довідка	<i>Авіценна, Вундт В., Гельмгольц Г., Гіппократ, Жане П., Крепелін Е., Кречмер Е., Парацельс, Уїтмер Л., Фройд З. Ананьєв Б.Г., Березін Ф.Б., Бернштейн О., Бехтерев В.М., Віготський Л.С., Кабанов О.М., Карвасарський Б.Д., Корнілов К.М., Корсаков С.С., Лазурський О.Ф., Ланге М.М., Лебединський М.С., Леонтьєв О.М., Мясищев В.І., Нечаєв О.П., Павлов І.П., Поляков Ю.Ф., Рубінштейн С.Л., Сеченов І.М., Сікорський І.О., Снежневський А.В., Токарський А.А., Узнадзе Д.М., Чиж Д.М.</i>
----------------------------	---

Реферат	<i>Розвиток медицини в Україні Українська народна медицина</i>
----------------	--

Основна література

1. Абрамова Г.С., Юдчиц Ю.А. Психологія в медицині. – М.: ЛПА «Кафедра-М», 1998. – С. 18-20, 163-188.
2. Вітенко І.С. Психологічні основи підготовки медичних кадрів [Текст] / І. С. Вітенко. - Х. : Основа, 1995. - 216 с.
3. Клиническая психология / Под ред. М. Перре, У. Бауманна. – СПб: Питер, 2002. – С. 30-41.
4. Клиническая психология / Под ред. М. Перре, У. Бауманна. – СПб: Питер, 2002. – С. 49-62.
5. Клиническая психология: учебник/ Под ред. Б.Д. Карвасарского. – СПб: Питер, 2002. – С. 271-317.
6. Клінічна психологія [Текст] : слов.-довід. / авт.-уклад. С. В. Діденко. - К. : Академвидав, 2012. – 315 с.
7. Лакосина Н.Д. Клиническая психология: Учебн. для студ. мед. вузов / Н.Д. Лакосина, И.И. Сергеев, О.Ф. Панкова. – М.: МЕДпресс-информ, 2003. – С. 9-23, 123-138.

8. Медична психологія [Текст] : держ. нац. підруч. : підруч. для студентів ВНЗ VMH3 IV рівня акредитації МОЗ України / [Спіріна І. Д. та ін.]. - Дніпропетровськ : Ліра, 2012. - 442 с.
9. Медична психологія [Текст] : навч. посіб. / [Пошук Н. Г., Маркова М. В., Кондратюк А. І., Стукан Л. В.]. - Вінниця : [Горбачук І. П.], 2010. - 135 с.
10. Медична психологія [Текст] : навч. посіб. для самопідготовки студентів / В. А. Абрамов [та ін.] ; ред. В. А. Абрамов. - Донецьк : Каштан, 2008. - 270 с.
11. Медична психологія [Текст] : підруч. для студентів ВНЗ / С. Д. Максименко [та ін.] ; за заг. ред. акад. С. Д. Максименка. - 2-ге вид. - Київ : Слово, 2014. - 515, [1] с.
12. Основи загальної і медичної психології [Текст] : підручник для студ. вищих мед. закл. освіти I-IV рівнів акредитації / І. С. Вітенко [та ін.] ; ред. І. С. Вітенко, О. С. Чабан. - Т. : Укрмедкнига, 2003. - 344 с.
13. Основи медичної психології [Text] : навч. посіб. / В. Л. Гавенко [та ін.] ; ред. В. Л. Гавенко ; Kharkiv State Medical University. - Х. : Регіон-інформ, 2003. - 188 с.
14. Основи медичної психології [Текст] : навч.-метод. посіб. для студентів вищ. мед. навч. закл. IV рівнів акредитації та лікарів-інтернів / В. М. Ждан [та ін.]. - Полтава : АСМІ, 2014. - 254, [3] с.
15. Хома І. Н. Медична психологія [Текст] : навч. посібник / І. Н. Хома. - Рівне : Рівненська друкарня, 2002. - 178 с.

Додаткова література

1. Болгарович З.Е. Народна медицина українців. – К., 1990.
2. Конечный Р., Боухал М. Психология в медицине. – Прага: Авиценум, 1983. – 406 с.
3. Лурия А.Р., Зейгарник Б.В., Поляков Ю.Ф. Психология и ее роль в медицине // Вопросы психологии. – 1978. – №1. – С. 28-41.
4. Маслоу А. Психология бытия. – М., 1997.
5. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: практ. руководство. – М.: МЕДпресс, 1998. – 592 с.
6. Павленко В.М., Таглін С.О. Етнопсихологія: Нав. посібник. – К.: Сфера, 1999. – 408 с. (Етнопсихіатрія. – С. 319-385).
7. Тхостов А.Ш. Болезнь как семиотическая система // Вестник МГУ. Психология. – 1993. – №1.
8. Харди И. Врач, сестра, больной. Психология работы с больными. – Будапешт, 1974. – 286 с.
9. Юдин Б.Г. Здоровье: факт, норма и ценность // Мир психологии. – 2000. - № 1. – С. 54 - 68.

Інформаційні ресурси: комплекс тестових завдань (діагностичні тестові методики тощо).

Контрольні питання і завдання:

1. Назвіть основні події у становленні клінічної психології.
2. Охарактеризуйте поняття клінічна та медична психологія.
3. Опишіть методи клінічної психології.

ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ
ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ №1-2

Тема 1. **КЛІНІЧНА БЕСІДА ЯК МЕТОД ДОСЛІДЖЕННЯ**

Мета: сформувати навички виконання професійно-орієнтованих завдань.

Професійна спрямованість: сформувати навички проведення діагностичної бесіди.

План:

1. Завдання та принципи психологічного дослідження у клініці. Методи клінічної психології.
2. Особливості проведення першої бесіди.
3. Вимоги до проведення клінічної бесіди.
4. Дослідження психічних станів у ході клінічної бесіди.
5. Оформлення результатів клінічної бесіди.

Інструкція до виконання:

1. Складіть план проведення клінічної бесіди з хворим на ... (захворювання оберіть самостійно).
2. Змодельуйте проведення клінічної бесіди.

Література

1. Голдберг Д., Бенджамин С., Крид Ф. Психиатрия в медицинской практике. – К.: Сфера, 1999. – 304 с. (с.16-44).
2. Лакосина Н.Д. Клиническая психология: Учебн. для студ. мед. вузов / Н.Д. Лакосина, И.И. Сергеев, О.Ф. Панкова. – М.: МЕДпресс-информ, 2003. – С. 123-127.
3. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: практ. руководство. – М.: МЕДпресс, 1998. – С. 12-24.

ЗВІТ	1. Протокол бесіди.
-------------	---------------------

Контрольні питання і завдання:

1. Охарактеризуйте основні завдання діагностичної бесіди.
2. Охарактеризуйте вимоги до проведення клінічної бесіди.

Клінічна бесіда (інтерв'ю) – це метод одержання інформації про індивідуально-психологічні властивості особистості, психологічні феномени та психопатологічні симптоми і синдроми, внутрішню картину хвороби пацієнта та структуру проблеми клієнта, а також спосіб психологічного впливу на людину, який здійснюється безпосередньо на основі особистісного контакту психолога та клієнта.

Функції інтерв'ю: діагностична та терапевтична.

Принципи клінічного інтерв'ю: однозначність, точність та доступність формулювань-питань, адекватність, послідовність (алгоритмізованість), гнучкість, неупередженість опитування, перевірка одержаної інформації.

Тривалість: 50-60 хвилин.

Структура клінічного інтерв'ю (за Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: практ. руководство. – М.: МЕДпресс, 1998.):

I етап. Встановлення «довірчої дистанції». Ситуативна підтримка, надання гарантій конфіденційності, визначення домінуючих мотивів проведення інтерв'ю.

II етап. Виявлення скарг (пасивне та активне інтерв'ю), оцінка внутрішньої картини – концепції хвороби; структурування проблеми.

III етап. Оцінка бажаного результату інтерв'ю та терапії, визначення суб'єктивної моделі здоров'я пацієнта та бажаного психічного статусу.

IV етап. Оцінка антиципаційних здібностей пацієнта, обговорення можливих варіантів завершення захворювання (при його виявленні) та терапії, антиципаційний тренінг.

ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕРВ'Ю

(за Голдберг Д., Бенджамин С., Крид Ф. Психіатрія в медичинській практиці. – К.: Сфера, 1999. – С.16-44).

1. Встановлення контакту з клієнтом.

Доброго ранку, _____. Мене звали _____. Я студент-психолог, працюю разом з лікарем _____. Він доручив мені оглянути Вас, розпитати про хворобу, яка призвела Вас до лікарні. Вам підходить цей час, щоб поговорити зі мною?

Чи можу я поставити Вам ряд питань щодо Вас. Хотілось би почати з того, щоб попросити розповісти про хворобу, яка привела Вас до лікарні.

Мені потрібно робити короткі записи під час Вашої розповіді, але усі записи, які я зроблю, залишаться конфіденційними та будуть зберігатися разом з іншими вашими медичними документами.

Додаткові питання:

Мені потрібно знати, у якій послідовності все це відбувалося з Вами. Що негативне Ви помітили на самому початку?

А що відбулося після цього?

Як це вплинуло на Ваше здоров'я?

Я б хотів повернутися до цієї теми дещо пізніше. Чи не могли б Ви спочатку розказати проте, як Ви себе почуваєте?

Ви говорите, що у Вас з'явився біль у грудях. Чи не могли б Ви його описати?

Як Ви спали?

Опишіть мені точно Ваші запаморочення.

Кілька хвилин тому Ви згадали, що були у пригніченому настрої. Ви могли б розповісти про це детальніше?

2. Зовнішній вигляд та поведінка.

Опис, реакція на лікаря, рухова активність.

Клієнт (ім'я) – огрядна жінка середнього віку, не користується косметикою. При знайомстві ледве потисла руку та уникала контакту очей, але проявила готовність до співробітництва. Вона повільна йшла до кабінету психолога, після чого протягом усієї бесіди сиділа на стільці в одній і тій же позі майже нерухомо, за виключенням жестів : вона заламувала руки та стискала ладоні, ніби потираючи їх одна об одну, особливо коли говорила про свою хворобу.

3. Мовлення.

Темп, кількісна оцінка, плавність, адекватність.

Мовлення повільне. Відповідям на питання передували відносно короткі паузи. Спонтанно говорить мало, за виключенням скарг на своє соматичне здоров'я. Однак на поставлені питання відповідала зв'язно та по суті. Ознак формальних розладів мислення немає.

4. Настрій.

Суб'єктивна оцінка настрою клієнтом, дані об'єктивного спостереження;

Реактивність вегетативної нервової системи.

Описує свій настрій таким чином: «Останнім часом настрої у мене дещо понизився». Вважає, що жити варто, хоча б «заради своєї сім'ї». Протягом майже усієї бесіди виглядала сумною та напруженою, плакала, але кілька разів посміхнулася, адекватно реагуючи на ситуацію.

5. Зміст мислення.

Стурбованість, хворобливі думки, патологічна впевненість.

Описує, що її постійно непокоять сумні думки про матір. Кілька разів згадувала про те, що нещодавно з'явилися болі у грудній клітці і в кінці бесіди запитала, чи не може це бути «серцевий напад». Висловлювала ідеї самозвинувачення: «Якби я робила більше для своєї матері, то вона ю довше прожила». На питання про те, що конкретно вона могла зробити, але не зробила, відповідає негативно, однак ця впевненість дуже стійка. Інших порушень мислення немає. Суїцидні думки заперечує.

6. Сприймання.

Ілюзії, галюцинації, деперсоналізація.

У відповідь на прямо поставлені питання клієнтка зізналась, що після смерті матері три або чотири рази (на її думку) чула голос покійної, яка зверталась до неї. «Це, напевно, моя уява, але тоді все здавалося реальністю» (можливо, у клієнтки були слухові галюцинації). Інших розладів сприймання у хворої не спостерігалось.

7. Функції інтелекту.

- **Орієнтування (час і місце).**
*«Вівторок, близько десятої ранки, листопад 1997 року; щодо числа я не впевнена – здається, 26?» (правильно, за виключенням числа - 28).
«У психіатричному відділенні лікарні» (правильно).*
- **Увага та концентрація (перерахування днів тижня у прямому та місяців року у зворотному порядку; послідовне віднімання по сім із ста або по три з двадцяти).**
*Протягом усієї бесіди у цілому уважна, за виключенням тих моментів, коли занурюється у думки про своє здоров'я.
«Неділя, субота, п'ятниця, четвер, середа, вівторок, понеділок» (говорить повільно, з паузами до 25 секунд).
«Грудень, листопад, жовтень, вересень ... вересень, серпень, липень, березень ... Ні ... де я зупинилась?.. Вибачте» (40 секунд).
«100, 93, 86, 80, 73, 65, 60 ... Ви сказали – по сім від ста? 60, 50 ... Ні – 53, 45 ... Ні, вибачте» (4 помилки, 2 хвилини, 10 секунд).
«20, 17, 14, 11, 9, 7,5 ... Ні, неправильно» (25 секунд).*
- **Запам'ятовування та короточасна пам'ять (пам'ять на події останнього часу; цифровий ряд, фрази Станфорд-Біне; ім'я, адреса та квітка).**
Дослідження не проводилося, оскільки є явні ознаки порушення уваги.
- **Довготривала пам'ять (опис подій раннього періоду життя; п'ять міст; всесвітньо відомі діячі, світові війни).**
*Детально та послідовно розповідає про дитинство та юність.
Називає міста.
Знає, як звуть президента та прем'єр-міністра, але не може згадати їх попередників.
Дати світових війн: 1914-1918, 1939-1945.*
- **Інтелектуальні здібності (оцінюються за даними анамнезу життя).**
Вірогідно, середні, виходячи з одержаної шкільної освіти та виконання роботи, яка не потребує високого рівня кваліфікації.

8. Усвідомлення захворювання (критичне ставлення до свого стану).

Природа захворювання, його причини, відповідне лікування.

«Цей біль у серці ... Я не думаю, що це психічне захворювання ... Як Ви вважаєте, чи не потрібно мені знову зробити ЕКГ? Можливо, у мене децю знизився настрій після смерті матері».

9. Резюме.

Отже, Ви, мені здається почували себе добре до тих пір, доки три тижні тому раптово не померла Ваша матір. Ви багато плакали у день її смерті, а у подальшому прийшли до переконання, що вона не померла б, якби ВИ більше зробили для неї. У день похорон у Вас з'явився сильний біль у грудях, яка з того часу то проходила, то знову з'являлася. Це тупий біль, точно під лівою груддю. Він, напевно, підсилюється, коли Ви багато плачете, але Вам не стає легше після відпочинку, а аспірин також не допомагає.

Після смерті матері Ви стали дуже мало їсти, оскільки втратили апетит і втратили у вазі. Ви важко засинаєте, а протягом останнього тижня просинаєтесь зранку на три години раніше, ніж зазвичай. У Вас з'явилося відчуття, що Ви не схожі на себе. За Вашими словами, на Вас ніби опустилася хмара та покрила все навколо.

10. Реакція психолога на хворого.

Почуття, які викликає хворий. Хто контролював хід бесіди. Наявність труднощів у формуванні взаємовідносин.

Література

1. Голдберг Д., Бенджамин С., Крид Ф. Психиатрия в медицинской практике. – К.: Сфера, 1999. – 304 с. (с.16-44).
2. Лакосина Н.Д. Клиническая психология: Учебн. для студ. мед. вузов / Н.Д. Лакосина, И.И. Сергеев, О.Ф. Панкова. – М.: МЕДпресс-информ, 2003. – С. 123-127.
3. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: практ. руководство. – М.: МЕДпресс, 1998. – С. 12-24.

ЗВІТ	1. Протокол бесіди.
-------------	---------------------

Контрольні питання і завдання:

3. Охарактеризуйте основні завдання діагностичної бесіди.
4. Охарактеризуйте вимоги до проведення клінічної бесіди.

Тема для самостійного опрацювання

Тема 3. КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ЕТИМОЛОГІЯ ПАТОПСИХОЛОГІЧНИХ РОЗЛАДІВ

1. Патопсихологія як розділ клінічної психології.
2. Розлади сенсорно-перцептивної сфери.
3. Розлади пам'яті.
4. Порушення мислення та інтелекту.
5. Порушення уваги
6. Емоційні розлади.

Основні поняття	<i>патопсихологія, розлади відчуття, розлади сприймання, розлади пам'яті, порушення мислення, порушення інтелекту, емоційні розлади</i>
------------------------	---

Основна література

1. Клиническая психология: учебник/ Под ред. Б.Д. Карвасарского. – СПб: Питер, 2002. – С. 421-473.
2. Лакосина Н.Д. Клиническая психология: Учебн. для студ. мед. вузов / Н.Д. Лакосина, И.И. Сергеев, О.Ф. Панкова. – М.: МЕДпресс-информ, 2003. – С. 29-79.

Додаткова література

1. Патопсихологическая диагностика / Блейхер В.М., Крук И.В. – К.: Здоров'я, 1986. – 280 с.
2. Психиатрический диагноз / И.Я. Завилянский, В.М. Блейхер, И.В. Крук, Л.И. Завилянская. – К.: Выща шк., 1989. – 319 с.

ПІДСУМКОВА МОДУЛЬНА РОБОТА 1

1. **Тестові** завдання. Максимальна оцінка – 20 балів.

Наприклад: Термін «клінічна психологія» запропонував:

- a Кречмер;
- b Жане;
- c Уїтмер.

2. **Теоретичні** питання (перелік теоретичних питань, що виносяться на екзамен).

Максимальна оцінка – 30 балів.

- 1. Історія становлення та розвитку клінічної психології.
- 2. Предмет клінічної психології.
- 3. Зв'язок клінічної психології з іншими науками.
- 4. Завдання та принципи психологічного дослідження у клініці.
- 5. Клінічна бесіда як метод дослідження
- 6. Поняття здоров'я. Критерії здоров'я.
- 7. Поняття хвороби.
- 8. Патопсихологія як розділ клінічної психології.
- 9. Розлади сенсорно-перцептивної сфери.
- 10. Розлади пам'яті.
- 11. Порушення мислення та інтелекту.
- 12. Порушення уваги
- 13. Емоційні розлади.

Професійно-орієнтоване завдання (звіт за лабораторне заняття №1-2). Максимальна оцінка – 50 балів.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Практичне заняття 2. ПСИХОЛОГІЯ ЛІКУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Мета: ознайомити студентів з поняттям внутрішньої картини хвороби.

Професійна спрямованість: уміння визначати поведінкові реакції на хворобу.

План

1. Внутрішня (аутопластична) картина хвороби;
 - психологічні аспекти болю;
 - психосоматичні та соматопсихічні взаємовпливи;
 - поведінкові реакції на хворобу.
2. Психологічні особливості діагностичного процесу.
 - особливості переживань хворого на етапі встановлення діагнозу
 - особливості сприйняття діагнозу
3. Психологія терапевтичного процесу:
 - переживання хвороби у часі.

Основні поняття

<i>анозогнозії, гіпернозогнозії, симуляція, дисимуляція, внутрішня картина хвороби</i>
--

Завдання для самостійної роботи:

На прикладі художнього фільму (за власним вибором), одним із головних персонажів якого є хвора людина, проаналізуйте особливості психологічного стану хворого та його ставлення до хвороби.

Орієнтовний перелік фільмів

1+1

А я в душі танцюю

Б'ютіфул

Винні зірки

Все ще Елліс

Головне – не боятися

Далеко від неї

Далласький клуб покупців

Доки не зіграв у ящик

Життя прекрасне

Зараз саме час

Ілюзія щастя

Любов від усіх хвороб

Мачуха

Мій ангел-охоронець

Моє життя

Осінь у Нью-Йорку

Померти молодим

Поспішай кохати (Пам'ятна прогулянка)

Солодкий листопад

Та, що танцює у темряві

Темпл Грандін

Учитель року

Філадельфія

Хокінг

Хороші діти не плачуть

Основна література

1. Вітенко І.С. Психологічні основи підготовки медичних кадрів [Текст] / І. С. Вітенко. - Х. : Основа, 1995. - 216 с.
2. Клінічна психологія [Текст] : слов.-довід. / авт.-уклад. С. В. Діденко. - К. : Академвидав, 2012. - 315 с.
3. Клиническая психология: учебник/ Под ред. Б.Д. Карвасарского. – СПб: Питер, 2002. – С. 695-752.
4. Конечный Р., Боухал М. Психология в медицине. – Прага: Авиценум, 1983. – 406 с.
5. Лакосина Н.Д. Клиническая психология: Учебн. для студ. Мед. вузов / Н.Д. Лакосина, И.И. Сергеев, О.Ф. Панкова. – М.: МЕДпресс-информ, 2003. – С. 139-202.
6. Медична психологія [Текст] : держ. нац. підруч. : підруч. для студентів ВНЗ ВМНЗ IV рівня акредитації МОЗ України / [Спіріна І. Д. та ін.]. - Дніпропетровськ : Ліра, 2012. - 442 с.
7. Медична психологія [Текст] : навч. посіб. / [Пошук Н. Г., Маркова М. В., Кондратюк А. І., Стукан Л. В.]. - Вінниця : [Горбачук І. П.], 2010. - 135 с.
8. Медична психологія [Текст] : навч. посіб. для самопідготовки студентів / В. А. Абрамов [та ін.] ; ред. В. А. Абрамов. - Донецьк : Каштан, 2008. - 270 с.
9. Медична психологія [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С. Д. Максименко [та ін.] ; за заг. ред. акад. С. Д. Максименка. - Вид. 2-ге. - Вінниця : Нова книга, 2010. - 515, [1] с.
10. Медична психологія [Текст] : підруч. для студентів ВНЗ / С. Д. Максименко [та ін.] ; за заг. ред. акад. С. Д. Максименка. - 2-ге вид. - Київ : Слово, 2014. - 515, [1] с.
11. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: Практ. руководство. – М.: МЕДпресс, 1998. – С. 166-178, 213-228.
12. Основи загальної і медичної психології [Текст] : підручник для студ. вищих мед. закл. освіти I-IV рівнів акредитації / І. С. Вітенко [та ін.] ; ред. І. С. Вітенко, О. С. Чабан. - Т. : Укрмедкнига, 2003. - 344 с.
13. Основи медичної психології [Text] : навч. посіб. / В. Л. Гавенко [та ін.] ; ред. В. Л. Гавенко ; Kharkiv State Medical University. - Х. : Регіон-інформ, 2003. - 188 с.
14. Основи медичної психології [Текст] : навч.-метод. посіб. для студентів вищ. мед. навч. закл. IV рівнів акредитації та лікарів-інтернів / В. М. Ждан [та ін.]. - Полтава : АСМІ, 2014. - 254, [3] с.
15. Сыропятов О.Г., Дзеружинская Н.А., Яновский С.С., Яновская О.П. Хроническая боль как психосоматическая проблем. – К.: Наук. Світ,; 2005. – 57 с.
16. Хома І. Н. Медична психологія [Текст] : навч. посібник / І. Н. Хома. - Рівне : Рівненська друкарня, 2002. - 178 с.

Додаткова література

1. Голдберг Д., Бенджамин С., Крид Ф. Психиатрия в медицинской практике. – К.: Сфера, 1999. – 304 с.
2. Магазаник Н.А. Искусство общения с больными. – М.: Медицина, 1991. – 110 с.
3. Соложенкин В.В. Психологические основы врачебной деятельности: Учеб. пособие. – М.: Планета детей, 1997. – 264 с.

Інформаційні ресурси: комплекс тестових завдань у СУНП «ДЕКАНАТ» (діагностичні тестові методики тощо).

Контрольні питання і завдання:

1. Охарактеризуйте поняття внутрішньої картини хвороби.
2. Проаналізуйте особливості переживання хворого на діагностичному та терапевтичному етапах.
3. Опишіть основні поведінкові реакції хворих.

Практичне заняття 3. ВЗАЄМОДІЯ У СИСТЕМІ «ЛІКАР-ПАЦІЄНТ»

Мета: ознайомити студентів з моделями побудови взаємостосунків між лікарем та хворим.

Професійна спрямованість: вплив лікаря на психологічний стан хворого.

План

1. Основні моделі побудови взаємостосунків „лікар-хворий” (керівництво, партнерство, контрактна модель).
2. Проекція та контрпроекція у стосунках «лікар-хворий».
3. Психологічні вимоги до особистості лікаря. Комунікативна компетентність лікаря.
4. Психологічні особливості вживання лікарських препаратів.
5. Формування залежності від фармакологічних препаратів.
6. Ефект плацебо.

Основні поняття	<i>афіліація, емпатія, керівництво, «комплайєнс», контрактна модель, контрпроекція, копінг-стратегія, партнерство, проекція, ятрогенія «комплайєнс», плацебо-ефект, «таблетоцентризм», фармакотерапія, фармакофобія</i>
------------------------	---

Реферат	<i>Професійна деформація медичних працівників Явище емоційного вигорання у медичних працівників Психологічні типи медичних сестер</i>
----------------	---

Практичне завдання

Проаналізуйте професійну позицію лікарів, яким належать такі висловлювання:

1. *Щодня одне й те ж саме. Коли це припиниться?*
2. *Просто не можу змусити себе працювати.*
3. *Сходити на обхід, чи що?*
4. *За ті гроші, що нам платять, працювати взагалі немає смислу.*
5. *Я сподіваюсь, тепер Ви розумієте, що це все ваші фантазії?*
6. *Звичайно, його потрібно поставити на облік, це паталогічний розвиток особистості.*

Основна література

1. Вітенко І.С. Психологічні основи підготовки медичних кадрів [Текст] / І. С. Вітенко. - Х. : Основа, 1995. - 216 с.
2. Клінічна психологія [Текст] : слов.-довід. / авт.-уклад. С. В. Діденко. - К. : Академвидав, 2012. – 315 с.
3. Клиническая психология: учебник/ Под ред. Б.Д. Карвасарского. – СПб: Питер, 2002.
4. Конечный Р., Боухал М. Психология в медицине. – Прага: Авиценум, 1983. – 406 с.
5. Лакосина Н.Д. Клиническая психология: Учебн. для студ. Мед. вузов / Н.Д. Лакосина, И.И. Сергеев, О.Ф. Панкова. – М.: МЕДпресс-информ, 2003.
6. Медична психологія [Текст] : держ. нац. підруч. : підруч. для студентів ВНЗ ВМНЗ ІV рівня акредитації МОЗ України / [Спіріна І. Д. та ін.]. - Дніпропетровськ : Ліра, 2012. - 442 с.
7. Медична психологія [Текст] : навч. посіб. / [Пошук Н. Г., Маркова М. В., Кондратюк А. І., Стукан Л. В.]. - Вінниця : [Горбачук І. П.], 2010. - 135 с.
8. Медична психологія [Текст] : навч. посіб. для самопідготовки студентів / В. А. Абрамов [та ін.] ; ред. В. А. Абрамов. - Донецьк : Каштан, 2008. - 270 с.
9. Медична психологія [Текст] : підруч. для студентів ВНЗ / С. Д. Максименко [та ін.] ; за заг. ред. акад. С. Д. Максименка. - 2-ге вид. - Київ : Слово, 2014. - 515, [1] с.
10. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: Практ. руководство. – М.: МЕДпресс, 1998.
11. Основи загальної і медичної психології [Текст] : підручник для студ. вищих мед. закл. освіти І-ІV рівнів акредитації / І. С. Вітенко [та ін.] ; ред. І. С. Вітенко, О. С. Чабан. - Т. : Укрмедкнига, 2003. - 344 с.

12. Основи медичної психології [Текст] : навч. посіб. / В. Л. Гавенко [та ін.] ; ред. В. Л. Гавенко ; Kharkiv State Medical University. - Х. : Регіон-інформ, 2003. - 188 с.
13. Основи медичної психології [Текст] : навч.-метод. посіб. для студентів вищ. мед. навч. закл. IV рівнів акредитації та лікарів-інтернів / В. М. Ждан [та ін.]. - Полтава : АСМІ, 2014. - 254, [3] с.
14. Хома І. Н. Медична психологія [Текст] : навч. посібник / І. Н. Хома. - Рівне : Рівненська друкарня, 2002. - 178 с.
15. Харди И. Врач, сестра, больной. Психология работы с больными. – Будапешт, 1974. – 286 с.

Додаткова література

1. Голдберг Д., Бенджамин С., Крид Ф. Психиатрия в медицинской практике. – К.: Сфера, 1999. – 304 с.
2. Магазаник Н.А. Искусство общения с больными. – М.: Медицина, 1991. – 110 с.
3. Соложенкин В.В. Психологические основы врачебной деятельности: Учеб. пособие. – М.: Планета детей, 1997. – 264 с.

Інформаційні ресурси: комплекс тестових завдань (діагностичні тестові методики тощо).

Контрольні питання і завдання:

1. Охарактеризуйте основні моделі взаємостосунків між лікарем та пацієнтом.
2. Проаналізуйте вимоги до особистості лікаря.
3. Опишіть можливі психологічні проблеми вживання лікарських препаратів.

Тема для самостійного опрацювання (2 модуль)

Тема 6. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ КЛІНІЧНОГО ПСИХОЛОГА

Мета: ознайомити студентів зі специфікою роботи психолога у різних типах медичних закладів.

Професійна спрямованість: застосування знань з клінічної психології у практичній діяльності.

План

1. Загальні принципи організації медико-психологічної допомоги.
2. Робота клінічного психолога у різних типах медичних закладах (психіатричних, психотерапевтичних, інших типах).
3. Роль клінічного психолога у загальній системі надання медичної допомоги.
4. Специфічні етичні питання клінічної психології.

Основні поняття	<i>принцип наближення, принцип неперервності, принцип системності, психодіагностична робота, психокорекційна робота, психотерапевтична робота, реабілітаційні заходи</i>
------------------------	--

Реферат *Підготовка та професійна діяльність клінічних психологів за кордоном*

Основна література

1. Клінічна психологія [Текст] : слов.-довід. / авт.-уклад. С. В. Діденко. - К. : Академвидав, 2012. – 315 с.
2. Клиническая психология: учебник/ Под ред. Б.Д. Карвасарского. – СПб: Питер, 2002. – С. 767-806.

Додаткова література

1. Клиническая психология / Под ред. М. Перре, У. Бауманна. – СПб: Питер, 2002.

Інформаційні ресурси: комплекс тестових завдань (діагностичні тестові методики тощо).

Контрольні питання і завдання:

1. Охарактеризуйте загальні принципи організації медико-психологічної допомоги.
2. Проаналізуйте специфіку взаємодії психолога з іншими медпрацівниками.

ПІДСУМКОВА МОДУЛЬНА РОБОТА 2

1. **Тестові** завдання. Максимальна оцінка – 20 балів.

Наприклад: Термін «клінічна психологія» запропонував:

- a Кречмер;
- b Жане;
- c Уїтмер.

2. **Теоретичні** питання (перелік теоретичних питань, що виносяться на екзамен). Максимальна оцінка – 30 балів.

1. Психологія діагностичного процесу.
2. Основні етапи переживання хвороби у часі.
3. Внутрішня (аутопластична) картина хвороби та фактори, що її визначають.
4. Поведінкові реакції на хворобу.
5. Основні моделі побудови взаємостосунків „лікар-хворий” (керівництво, партнерство, контрактна модель).
6. Психологічні вимоги до особистості лікаря.
7. Хворий та ліки
8. Етичні засади діяльності клінічного психолога
9. Загальні принципи організації медико-психологічної допомоги.
10. Робота клінічного психолога у закладах, що надають психіатричну допомогу.
11. Робота клінічного психолога у закладах, що надають психотерапевтичну допомогу. Взаємодія клінічного психолога і лікаря-психотерапевта при проведенні психотерапії.
12. Особливості організації роботи клінічного психолога у медичних закладах іншого профілю.
13. Роль клінічного психолога у загальній системі надання медичної допомоги.

3. **Професійно-орієнтоване** завдання.

Максимальна оцінка – 50 балів.

На основі наведеної характеристики визначте тип реагування на хворобу. Відповідь обґрунтуйте.

Практичне заняття 4-5. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ХВОРИХ З РІЗНИМИ СОМАТИЧНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ

Мета: ознайомити студентів зі спеціальною клінічною психологією.

Професійна спрямованість: аналіз впливу соматичного захворювання на психічний стан хворого.

План

1. Клінічна психологія у клініці внутрішніх захворювань
2. Клінічна психологія у хірургії.
3. Психологічні особливості інфекційних хворих.
4. Медико-психологічні аспекти в акушерстві, педіатрії та гінекології.
5. Психологія хворих з дефектами органів чуття та аномаліями розвитку.
6. Клінічна психологія у клініці психічних захворювань.

Основні поняття

алкоголізм, вагітність, гінекологічні захворювання, гострі психотичні стани, дерматологічні захворювання, ДЦП, ендокринні захворювання, епілепсія, захворювання дихальних шляхів, інфекційні захворювання, кишково-шлункові захворювання, межові психічні розлади, наркоманія, нефрологічні та урологічні захворювання, олігофренія, онкологічні захворювання, опікова хвороба, розлади зору, розлади слуху, серцево-судинні захворювання, хірургічні хворі, шизофренія

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Психологічні особливості хворих з захворюваннями серця.
2. Психологічні особливості хворих при психосоматичних захворюваннях (при неспецифічному виразковому коліті, гіпертонічній хворобі, бронхіальній астмі).**
3. Особливості психології хворого з ендокринною патологією.
4. Психологічні особливості хірургічних хворих.
5. Психологічні особливості урологічних хворих.
6. Психологічні особливості опікових хворих.
7. Психологічні особливості онкологічних хворих. **
8. Психологічні особливості інфекційних хворих.
9. Психологічні особливості хворих на ВІЛ.*
10. Особливості психології хворих при мозкових інфекціях.
11. Психологічні особливості хворих на туберкульоз.
12. Психологічні особливості жінки у період вагітності.
13. Психологічні особливості жінки у післяпологовий період.*
14. Медико-психологічні аспекти у клініці дитячих захворювань.
15. Психологічні особливості хворих при гінекологічних захворюваннях. **
16. Психологічні особливості сліпих.
17. Психологічні особливості глухих.
18. Психологічні особливості хворих зі шкіряними хворобами та пошкодженнями обличчя.
19. Психологічні особливості пацієнтів, що вдаються до пластичної хірургії.*
20. Особливості психічного розвитку при дитячому церебральному паралічі.
21. Психологічні особливості хворих з різними ступенями олігофренії.
22. Психологічні проблеми при гострих психотичних станах.**
23. Психологічні особливості осіб з ПТСР.*
24. Психологічні особливості хворих на алкоголізм.
25. Психологія хворого на шизофренію.
26. Психологія хворого на епілепсію.
27. Зміни психічної діяльності у літніх людей.

28. Хвороби відомих людей.*

Вимоги до реферату

- Обсяг реферату 7-10 сторінок друкованого тексту формату А-4.
- Шрифт Times New Roman 12, шрифт – одинарний, орієнтація – книжна, береги – зверху та знизу по 25 мм, справа 15мм, зліва 40 мм. Відступ першого рядка – 1,25 см. Міжрядковий інтервал – одинарний.
- Реферат має складатися зі змісту, вступу, 2-3 розділів, висновку, списку використаних джерел.
- У рефераті мають бути відображені психосоматичні аспекти захворювання.
- Список використаних джерел має включати мінімум 5 джерел, серед яких обов'язковими є одна стаття з українського періодичного видання за 2005-2015 рр., одне Internet-джерело.
- Підготувати презентацію до реферату у Power Point мінімум з 10 слайдів.

Тема реферату відповідає номеру студента у загальному списку групи.

Основна література

1. Конечный Р., Боухал М. Психология в медицине. – Прага: Авиценум, 1983. – 406 с.
2. Лакосина Н.Д. Клиническая психология: Учебн. Для студ. Мед. Вузов / Н.Д. Лакосина, И.И. Сергеев, О.Ф. Панкова. – М.: МЕДпресс-информ, 2003. – С. 243-410.
3. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: Практ. руководство. – М.: МЕДпресс, 1998. – С. 178-213.
4. Харди И. Врач, сестра, больной. Психология работы с больными. – Будапешт, 1974. – 286 с.

Додаткова література

1. Авербух Б. С. Психика и гипертоническая болезнь. Изд-во «Медицина». М., 1965.
2. Андреев А.А. Эпилепсия, ее лечение и профилактика. - М.: Медгиз,1969. – 32 с.
3. Барышникова Н.А, Особенности подхода к детям, больным шизофренией в процессе обучения и воспитания // Вестник психосоциальной и коррекционно-реабилитационной работы. – 1995. - №4 – С.47 – 62.
4. Белый Б.И. Нарушения психических процессов при поражении правого полушария // Вопросы психологии. - 1973. – №6. – С. 124-134.
5. Берлин-Чертов С. В. Туберкулез и психика. М., 1948.
6. Бехтель Э.Е. Донозологические формы злоупотребления алкоголем. – М.: Медицина, 1986.
7. Болдырев А.И. Социальный аспект больных эпилепсией. – М., 1997.
8. Болтвец С.И. Индивидуальная работа с детьми, страдающими психоневрологическими заболеваниями. – К.: Киевск. гор. инст. усоверш. учит., 1989. – 98 с.
9. Братусь Б. С. Психологический анализ изменения личности при алкоголизме.— М., 1974. 96 с.
10. Братусь Б.С. Аномалии личности. – М.: Мысль,1988. – 304с.
11. Братусь И. Постнатальная депрессия: характеристики, особенности и профилактика // Практична психологія та соціальна робота. - 2002. – №4. – С. 34-39.
12. Броуде Л.Б. Внутренняя картина болезни у детей с бронхиальной астмой// Психосоматические и соматопсихические расстройства у детей. – Л., 1990. – С.49-54.
13. Брутман В.И., Радионова М.С. Формирование привязанности матери к ребенку в период беременности// Вопросы психологии.– 1997. - №6.

14. Бутенко А.В. Исследование особенностей развития личности у детей с глубокими нарушениями зрения// Практична психологія та соціальна робота. – 2003. - №2-3. - С. 109-111.
15. Буянов М.И. Беседы о детской психиатрии: Кн. для учителя. - М.: Просвещение, 1986. - 208 с.
16. Вассерман Л.И. Психологическая диагностика типов отношения к болезни у больных эпилепсией. – Л., 1989.
17. Воортинцев Т.В. Громадська думка щодо психічного здоров'я та нездоров'я. – К.: Факт, 1999. – 48 с.
18. Гаррабе Ж. История шизофрении. – М.; СПб., 2000. – 303 с.
19. Гольдберг Д., Хаксли П. Распространенные психические расстройства: Биосоциальная модель/ Пер с англ. Д.Полтавца. - К.: Сфера, 1999. – 256 с.
20. Городнова Н.М. Досвід соціально-психологічної адаптації дітей, хворих на епілепсію в умовах загальноосвітньої школи // Практична психологія та соціальна робота. - 2002. – №3. – С. 56-57.
21. Губачев Ю.Н., Симаненков В.Н., Ананьев В.А. Особенности состояния тревоги у больных ИБС и язвенной болезнью // Психологический журнал. – 1985. – Т. 6. - №5. – С.92-98.
22. Зайцев В.П., Лебедев В.Б. Формирование личностных изменений после инфаркта миокарда // Психологический журнал. – 1984. – Т. 24. - №1. – С.91-93.
23. Зябкина И.В. Нарушения волевой регуляции деятельности у больных шизофренией и психопатических личностей// Вопросы психологии. - 1992. - №5.
24. Історія. Культура. Психічні розлади та розлади поведінки. – К.: Сфера, 2002. – 314 с.
25. Квасенко А. В., Зубарев Ю. Г. Психология больного. - Л.; Медицина, 1980.—184 с.
26. Коломир Э.К. Эпилепсия.-М.:Знание,1990.-63с.
27. Копылов О.А., Баз Л.Л., Баженова О.В. Готовность к материнству: выделение факторов, условий психологического риска для будущего развития ребенка// Синапс. – 1993. - №4.
28. Корнилов А.П., Булыгина В.Т. Типология целевых тактик у больных шизофренией // Вопросы психологии. - 1991. – №4.
29. Лебединская В.В. Нарушение психического развития у детей: Учеб. пособие. - М.: Изд-во МГУ,1985.-166с.
30. Лисицин Ю.П., Сидоров П.И. Алкоголизм: Руководство для врачей. – М.: Медицина, 1990. – 526 с.
31. Личко А.Е. Подростковая психиатрия. – Л.: Медицина, 1985. – 416с.
32. Лосева В., Луньков А. Страхи вокруг беременности// Психологическая консультация. – 1998. - №1.
33. Лурия А.Р. Внутренняя картина болезни и ятрогенные заболевания, Москва, 1944
34. Лурия А.Р. Нарушения психики при локальных поражениях мозга // Вопросы психологии. -1973. - №4. – С.109-117.
35. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика: Справочник практического психолога. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.
36. Матвеев В.Ф. Психические нарушения при дефектах зрения и слуха. – М., 1987.
37. Махова Т.А. Структура и функции алкогольной анозогнозии // Вопросы психологии. - 1988. – №1.
38. Морозов Г.В., Ромасенко В.А. Нервные и психические болезни: Учебник – 7-е изд.,перераб.и доп.-М.:Медицина,1987.-336с.
39. Психиатрические аспекты сахарного диабета// Обзор современной психиатрии.– 1998.–Выпуск 1.– С. 78-83.
40. Психические нарушения у больных с сердечно-сосудистыми заболеваниями. Под ред. В.М. Банщикова и М.С. Вовси. М., 1959.

41. Психосоматические и соматопсихические расстройства у детей. – Л., 1990.
42. Психосоматические расстройства и паталогические привычные действия у детей и подростков. – М.: Изд-во Ин-та психотерапии, 2000. – 320 с.
43. Рябова Т.В., Менделевич В.Д. Творческое мышление и антиципация у больных шизофренией и психически здоровых// Вопросы психологии. - 2002. - №1.
44. Рязанцев В.А. Социально-психологические и медицинские проблемы пьянства и алкоголизма. - К.: Здоровье, 1991. - 136 с.
45. Саймон К., Саймон С. Возвращение к здоровью. Новый взгляд на тяжелые заболевания. – СПб, 1995.
46. Семичов С.Б. Предболезненные психические расстройства. – Л.: Медицина, 1987. – 184 с.
47. Скобло Г.В., Дубовик О.Ю. Система «мать-дитя» в раннем возрасте как объект психопрофилактики// Социальная и клиническая психиатрия. – 1992. – №2.
48. Соколова Т.В. Особенности познавательной деятельности у детей, перенесших сотрясение мозга// Школа здоровья. – 1995. - №2.
49. Сорокіна О.А. Вплив епілепсії на життя хворого: дослідження за допомогою автобіографічного методу// Практична психологія та соціальна робота. – 2002. - №2. - С. 50-52
50. Тараненко Н.Е. Внутренняя картина болезни у детей с хроническим соматическим заболеванием// Практична психологія та соціальна робота. – 2002. - №2. - С. 48-50.
51. Тюптя О., Парашів І. Психокорекційні методи роботи з людьми з особливими потребами // Практична психологія соціальна робота. - 2002. – №4. – С. 8-11.
52. Ушаков Г.К. Пограничные нервно-психические расстройства. – М.: Медицина, 1978. – 400 с.
53. Функциональные психогенные нарушения в клинике внутренних болезней.— М., 1980.
54. Шостакович Б.Г, Литвинцева М.С, Гульдман В.В. Психологические особенности мотивации поведения больных шизофренией // Вопросы психологии. - 1977. - №1. – С.143-146.

Інформаційні ресурси: комплекс тестових завдань (діагностичні тестові методики тощо).

Контрольні питання і завдання:

1. Охарактеризуйте вплив соматичних та психічних захворювань на психічний стан хворого.

Практичне заняття 6. ОСНОВИ ПСИХОСОМАТИКИ

1. Розвиток психосоматичної медицини за кордоном:
 - психоаналітичний напрямок;
 - антропологічний напрямок;
 - концепція профілю особистості;
 - концепція алекситимії;
 - психіатрія консультування-взаємодії.
2. Проблема психосоматичних відношень у вітчизняній медицині.

Основні поняття	<i>антропологічний напрямок, концепція алекситимії, концепція профілю особистості, психіатрія консультування-взаємодії, психосоматика, психоаналіз</i>
------------------------	--

Завдання для самостійної роботи:

Розробіть презентацію однією є теорій психосоматичної медицини (короткі відомості про автора теорії, основні положення теорії, базові поняття).

Основна література

1. Клінічна психологія [Текст] : слов.-довід. / авт.-уклад. С. В. Діденко. - К. : Академвидав, 2012. – 315 с.
2. Клиническая психология: учебник/ Под ред. Б.Д. Карвасарского. – СПб: Питер, 2002. – С. 477-511.
3. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: практ. руководство. – М.: МЕДпресс, 1998. – С. 229-257.

Додаткова література

1. Абрамова Г.С., Юдчиц Ю.А. Психология в медицине. – М.: ЛПА «Кафедра-М», 1998. – С. 99-130.
2. Клиническая психология / Под ред. М. Перре, У. Бауманна. – СПб: Питер, 2002. – С.
3. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика: Справочник практического психолога. – М.: Изд-во Эксмо, 2005.
4. Пезешкиан Н. Психосоматика и позитивная психотерапия: Пер. с нем. / Носсрат Пезешкиан. – 2-е изд. – М.: Институт позитивной психотерапии, 2006. – 464 с. – серия «Позитивная психотерапия».

ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ ЛАБОРАТОРНА РОБОТА 3-4.

Тема 4. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СОМАТИЧНИХ ХВОРИХ

Мета: сформувати навички виконання професійно-орієнтованих завдань.

Професійна спрямованість: сформувати навички застосування методики ЛОБІ.

План:

1. Особливості психіки хворих соматичними захворюваннями.
2. Особливості реагування на захворювання хворих з різною соматичною патологією.

Інструкція до виконання

1. Проведіть дослідження за методикою ЛОБІ. Визначте тип реагування на хворобу.

Основна література

1. Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Клінічна психологія» / «Основи клінічної психології» // Професійно-орієнтовні завдання з психології / За ред. О.Л. Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – С.387-406.
2. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: Практик. руководство. – М.: МЕДпресс, 1998. – С. 393-399.

Інформаційні ресурси: комплекс тестових завдань у СУНП «ДЕКАНАТ» (діагностичні тестові методики тощо).

Звіт

- Бланк відповідей методики ЛОБІ.
- Обробка результатів дослідження.
- Якісний аналіз результатів дослідження.
- Інтерпретація результатів.

Контрольні питання і завдання:

1. Охарактеризуйте діагностичне призначення ЛОБІ.
2. Опишіть процедуру проведення дослідження.
3. Охарактеризуйте основні показники кількісного та якісного аналізу.

ПІДСУМКОВА МОДУЛЬНА РОБОТА 3

1. **Тестове** завдання. Максимальна оцінка – 20 балів.
2. **Теоретичні** питання (перелік теоретичних питань, що виносяться на екзамен).
Максимальна оцінка – 30 балів.
 1. Розвиток психосоматичної медицини за кордоном.
 2. Проблема психосоматичних відношень у вітчизняній медицині.
 3. Клінічна психологія у клініці внутрішніх захворювань.
 4. Клінічна психологія у хірургії.
 5. Психологічні особливості інфекційних хворих.
 6. Медико-психологічні аспекти в акушерстві, педіатрії та гінекології.
 7. Психологія хворих з дефектами органів чуття та аномаліями розвитку.
 8. Клінічна психологія у клініці психічних захворювань.
3. **Професійно-орієнтоване** завдання (звіт за лабораторне заняття №3-4). Максимальна оцінка – 50 балів.

ВИМОГИ ДО ЕКЗАМЕНУ

Тестові завдання - обрати один з запропонованих варіантів відповіді.

Приклад: Термін «клінічна психологія» запропонував:

- a) Кречмер;
- b) Жане;
- c) Уїтмер;
- d) Фрейд.

Теоретичні питання.

1. Історія становлення та розвитку клінічної психології.
2. Предмет клінічної психології.
3. Зв'язок клінічної психології з іншими науками.
4. Завдання та принципи психологічного дослідження у клініці.
5. Клінічна бесіда як метод дослідження
6. Поняття здоров'я. Критерії здоров'я.
7. Поняття хвороби.
8. Патопсихологія як розділ клінічної психології.
9. Розлади сенсорно-перцептивної сфери.
10. Розлади пам'яті.
11. Порушення мислення та інтелекту.
12. Порушення уваги
13. Емоційні розлади.
14. Психологія діагностичного процесу.
15. Основні етапи переживання хвороби у часі.
16. Внутрішня (аутопластична) картина хвороби.
17. Поведінкові реакції на хворобу.
18. Психологічні особливості вживання лікарських препаратів.
19. Основні моделі побудови взаєностосунків „лікар-хворий” (керівництво, партнерство, контрактна модель).
20. Психологічні вимоги до особистості лікаря.
21. Загальні принципи організації медико-психологічної допомоги.
22. Робота клінічного психолога у закладах, що надають психіатричну допомогу.
23. Робота клінічного психолога у закладах, що надають психотерапевтичну допомогу. Взаємодія клінічного психолога і лікаря-психотерапевта при проведенні психотерапії.
24. Особливості організації роботи клінічного психолога у медичних закладах іншого профілю.
25. Роль клінічного психолога у загальній системі надання медичної допомоги.
26. Етичні засади діяльності клінічного психолога.
27. Розвиток психосоматичної медицини за кордоном.
28. Проблема психосоматичних відношень у вітчизняній медицині.
29. Клінічна психологія у клініці внутрішніх захворювань.
30. Клінічна психологія у хірургії.
31. Психологічні особливості інфекційних хворих.
32. Медико-психологічні аспекти в акушерстві, педіатрії та гінекології.
33. Психологія хворих з дефектами органів чуття та аномаліями розвитку.
34. Клінічна психологія у клініці психічних захворювань.

Професійно-орієнтовані завдання.

Приклад професійно-орієнтованого завдання:

Ситуація:

Хворий, 58 років, в результаті реорганізації був переведений на нову роботу, яку він сприйняв як недовіру і просто не міг її винести. Виник важкий коліт з діареєю, постійна тривога, неспокій та пригніченість. Виникненню цих симптомів сприяло й те, що й цей же час помер близький друг від раку товстої кишки при «подібних скаргах». Хворому було проведено значну кількість досліджень, він приймав різні заспокійливі засоби, але безрезультатно.

Завдання:

1. Визначте особливості реагування на хворобу.
2. У ході роботи використовуйте особистісний опитувальник Бехтеревського інституту (ЛОБІ).
3. Представте результати дослідження у вигляді профілю особистості, проаналізуйте переважаючі типи ставлення до хвороби.
4. Використавши результати проведеного дослідження, розробіть консультативну бесіду з хворим.

Рекомендована література до курсу

Базова

1. Клінічна психологія [Текст] : слов.-довід. / авт.-уклад. С. В. Діденко. - К. : Академвидав, 2012. – 315 с.
2. Конечный Р., Боухал М. Психология в медицине. – Прага: Авиценум, 1983. – 406 с.
3. Лакосина Н.Д. Клиническая психология: Учебн. Для студ. Мед. Вузов / Н.Д. Лакосина, И.И. Сергеев, О.Ф. Панкова. – М.: МЕДпресс-информ, 2003. – С. 243-410.
4. Медична психологія [Текст] : держ. нац. підруч. : підруч. для студентів ВНЗ ВМНЗ IV рівня акредитації МОЗ України / [Спіріна І. Д. та ін.]. - Дніпропетровськ : Ліра, 2012. - 442 с.
5. Медична психологія [Текст] : навч. посіб. / [Пошук Н. Г., Маркова М. В., Кондратюк А. І., Стукан Л. В.]. - Вінниця : [Горбачук І. П.], 2010. - 135 с.
6. Медична психологія [Текст] : навч. посіб. для самопідготовки студентів / В. А. Абрамов [та ін.] ; ред. В. А. Абрамов. - Донецьк : Каштан, 2008. - 270 с.
7. Медична психологія [Текст] : підруч. для студентів ВНЗ / С. Д. Максименко [та ін.] ; за заг. ред. акад. С. Д. Максименка. - 2-ге вид. - Київ : Слово, 2014. - 515, [1] с.
8. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: Практ. руководство. – М.: МЕДпресс, 1998. – С. 178-213.
9. Основи загальної і медичної психології [Текст] : підручник для студ. вищих мед. закл. освіти I-IV рівнів акредитації / І. С. Вітенко [та ін.] ; ред. І. С. Вітенко, О. С. Чабан. - Т. : Укрмедкнига, 2003. - 344 с.
10. Основи медичної психології [Text] : навч. посіб. / В. Л. Гавенко [та ін.] ; ред. В. Л. Гавенко ; Kharkiv State Medical University. - Х. : Регіон-інформ, 2003. - 188 с.
11. Основи медичної психології [Текст] : навч.-метод. посіб. для студентів вищ. мед. навч. закл. IV рівнів акредитації та лікарів-інтернів / В. М. Ждан [та ін.]. - Полтава : АСМІ, 2014. - 254, [3] с.
12. Харди И. Врач, сестра, больной. Психология работы с больными. – Будапешт, 1974. – 286 с.
13. Хома І. Н. Медична психологія [Текст] : навч. посібник / І. Н. Хома. - Рівне : Рівненська друкарня, 2002. - 178 с.

Додаткова

1. Авербух Б. С. Психика и гипертоническая болезнь. Изд-во «Медицина». М., 1965.
2. Андреев А.А. Эпилепсия, ее лечение и профилактика. - М.: Медгиз, 1969. – 32 с.
3. Барышникова Н.А, Особенности подхода к детям, больным шизофренией в процессе обучения и воспитания // Вестник психосоциальной и коррекционно-реабилитационной работы. – 1995. - №4 – С.47 – 62.
4. Белый Б.И. Нарушения психических процессов при поражении правого полушария // Вопросы психологии. - 1973. – №6. – С. 124-134.
5. Берлин-Чертов С. В. Туберкулез и психика. М., 1948.
6. Бехтель Э.Е. Донозологические формы злоупотребления алкоголем. – М.: Медицина, 1986.
7. Болдырев А.И. Социальный аспект больных эпилепсией. – М., 1997.
8. Болтывец С.И. Индивидуальная работа с детьми, страдающими психоневрологическими заболеваниями. – К.: Киевск. гор. инст. усоверш. учит., 1989. – 98 с.
9. Братусь Б. С. Психологический анализ изменения личности при алкоголизме.— М., 1974. 96 с.
10. Братусь Б.С. Аномалии личности. – М.: Мысль, 1988. – 304с.

11. Братусь И. Постнатальная депрессия: характеристики, особенности и профилактика // Практична психологія та соціальна робота. - 2002. – №4. – С. 34-39.
12. Броуде Л.Б. Внутренняя картина болезни у детей с бронхиальной астмой// Психосоматические и соматопсихические расстройства у детей. – Л., 1990. – С.49-54.
13. Брутман В.И., Радионова М.С. Формирование привязанности матери к ребенку в период беременности// Вопросы психологии.– 1997. - №6.
14. Бутенко А.В. Исследование особенностей развития личности у детей с глубокими нарушениями зрения// Практична психологія та соціальна робота. – 2003. - №2-3. - С. 109-111.
15. Буянов М.И. Беседы о детской психиатрии: Кн. для учителя. - М.: Просвещение, 1986. - 208 с.
16. Вассерман Л.И. Психологическая диагностика типов отношения к болезни у больных эпилепсией. – Л., 1989.
17. Вооринцев Т.В. Громадська думка щодо психічного здоров'я та нездоров'я. – К.: Факт, 1999. – 48 с.
18. Гаррабе Ж. История шизофрении. – М.; СПб., 2000. – 303 с.
19. Гольдберг Д., Хаксли П. Распространенные психические расстройства: Биосоциальная модель/ Пер с англ. Д.Полтавца. - К.: Сфера, 1999. – 256 с.
20. Городнова Н.М. Досвід соціально-психологічної адаптації дітей, хворих на епілепсію в умовах загальноосвітньої школи // Практична психологія та соціальна робота. - 2002. – №3. – С. 56-57.
21. Губачев Ю.Н., Симаненков В.Н., Ананьев В.А. Особенности состояния тревоги у больных ИБС и язвенной болезнью // Психологический журнал. – 1985. – Т. 6. - №5. – С.92-98.
22. Зайцев В.П., Лебедев В.Б. Формирование личностных изменений после инфаркта миокарда // Психологический журнал. – 1984. – Т. 24. - №1. – С.91-93.
23. Зябкина И.В. Нарушения волевой регуляции деятельности у больных шизофренией и психопатических личностей// Вопросы психологии. - 1992. - №5.
24. Історія. Культура. Психічні розлади та розлади поведінки. – К.: Сфера, 2002. – 314 с.
25. Квасенко А. В., Зубарев Ю. Г. Психология больного. - Л.; Медицина, 1980.—184 с.
26. Коломир Э.К. Эпилепсия.-М.:Знание,1990.-63с.
27. Копылов О.А., Баз Л.Л., Баженова О.В. Готовность к материнству: выделение факторов, условий психологического риска для будущего развития ребенка// Синапс. – 1993. - №4.
28. Корнилов А.П., Булыгина В.Т. Типология целевых тактик у больных шизофренией // Вопросы психологи. - 1991. – №4.
29. Лебединская В.В. Нарушение психического развития у детей: Учеб. пособие. - М.: Изд-во МГУ,1985.-166с.
30. Лисицин Ю.П., Сидоров П.И. Алкоголизм: Руководство для врачей. – М.: Медицина, 1990. – 526 с.
31. Личко А.Е. Подростковая психиатрия. -- Л.: Медицина, 1985. – 416с.
32. Лосева В., Луньков А. Страхи вокруг беременности// Психологическая консультация. – 1998. - №1.
33. Лурия А.Р. Внутренняя картина болезни и ятрогенные заболевания, Москва, 1944
34. Лурия А.Р. Нарушения психики при локальных поражениях мезга // Вопросы психологии. -1973. - №4. – С.109-117.
35. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика: Справочник практического психолога. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.
36. Матвеев В.Ф. Психические нарушения при дефектах зрения и слуха. – М., 1987.

37. Махова Т.А. Структура и функции алкогольной анозогнозии // Вопросы психологии. - 1988. – №1.
38. Морозов Г.В., Ромасенко В.А. Нервные и психические болезни: Учебник – 7-е изд., перераб. и доп. – М.: Медицина, 1987. – 336 с.
39. Психиатрические аспекты сахарного диабета // Обзор современной психиатрии. – 1998. – Выпуск 1. – С. 78-83.
40. Психические нарушения у больных с сердечно-сосудистыми заболеваниями. Под ред. В.М. Банщикова и М.С. Вовси. М., 1959.
41. Психосоматические и соматопсихические расстройства у детей. – Л., 1990.
42. Психосоматические расстройства и патологические привычные действия у детей и подростков. – М.: Изд-во Ин-та психотерапии, 2000. – 320 с.
43. Рябова Т.В., Менделевич В.Д. Творческое мышление и антиципация у больных шизофренией и психически здоровых // Вопросы психологии. - 2002. - №1.
44. Рязанцев В.А. Социально-психологические и медицинские проблемы пьянства и алкоголизма. - К.: Здоровье, 1991. - 136 с.
45. Саймон К., Саймон С. Возвращение к здоровью. Новый взгляд на тяжелые заболевания. – СПб, 1995.
46. Семичов С.Б. Предболезненные психические расстройства. – Л.: Медицина, 1987. – 184 с.
47. Скобло Г.В., Дубовик О.Ю. Система «мать-дитя» в раннем возрасте как объект психопрофилактики // Социальная и клиническая психиатрия. – 1992. – №2.
48. Соколова Т.В. Особенности познавательной деятельности у детей, перенесших сотрясение мозга // Школа здоровья. – 1995. - №2.
49. Сорокіна О.А. Вплив епілепсії на життя хворого: дослідження за допомогою автобіографічного методу // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. - №2. - С. 50-52
50. Тараненко Н.Е. Внутренняя картина болезни у детей с хроническим соматическим заболеванием // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. - №2. - С. 48-50.
51. Тюття О., Парашів І. Психокорекційні методи роботи з людьми з особливими потребами // Практична психологія та соціальна робота. - 2002. – №4. – С. 8-11.
52. Ушаков Г.К. Пограничные нервно-психические расстройства. – М.: Медицина, 1978. – 400 с.
53. Функциональные психогенные нарушения в клинике внутренних болезней. — М., 1980.
54. Шостакович Б.Г., Литвинцева М.С, Гульдман В.В. Психологические особенности мотивации поведения больных шизофренией // Вопросы психологии. - 1977. - №1. – С.143-146.

Інформаційні ресурси

1. psylist.net
2. www.koob.ru/
3. <http://psylib.kiev.ua/>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПМР ТА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Вид завдання	Оцінка	Вимоги до знань та умінь студентів
Тестове	1 бал	Правильна відповідь на тестове завдання.
	0 балів	Неправильна відповідь на тестове завдання.
<i>Максимальна кількість балів</i>	20 балів	
Теоретичне	0-9 балів	Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами; судження необґрунтовані; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь містить стилістичні та граматичні помилки.
	10-16 балів	Свідоме відтворення матеріалу з незначними помилками; дещо порушено логічність та послідовність викладу; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь стилістично правильна, містить незначні граматичні помилки.
	17-23 бали	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, дещо порушено послідовність викладу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
	24-30 балів	Виклад матеріалу глибоко обґрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить власні приклади, що свідчить про творче застосування матеріалу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
<i>Максимальна кількість балів</i>	30 балів	
Професійно-орієнтоване	50-46 балів	<ul style="list-style-type: none"> • Процедура проведення дослідження дотримана. Дослідження проведене правильно, без помилок. • Є бланк відповідей, заповнений власноруч досліджуваним або дослідником. • Є протокол дослідження, заповнений власноруч дослідником. Протокол дослідження детальний, у ньому описано усі необхідні показники. • Вказана інформація про досліджуваного. • Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками. • Зроблено якісний аналіз усіх показників. Аналіз детальний та послідовний. • Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища, описуються можливі причини такого результату, зазначаються типологічні особливості. • Є рекомендації щодо проведення консультативної або корекційної роботи. Рекомендації конкретизовані відносно одержаних результатів. Наведено приклади конкретних технік або завдань, які можуть бути використані. • Робота написана стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів.

	45-38 бали	<ul style="list-style-type: none"> • Процедура проведення дослідження дотримана, дослідження проведене правильно, без помилок. • Є бланк відповідей, заповнений власноруч досліджуваним або дослідником. • Є протокол дослідження, заповнений власноруч дослідником. • Вказана інформація про досліджуваного. • Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками. • Зроблено якісний аналіз усіх показників. • Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища, зазначаються типологічні особливості. • Є рекомендації щодо проведення консультативної або корекційної роботи. Рекомендації конкретизовані відносно одержаних результатів. • Звіт написаний стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів.
	30-37 балів	<ul style="list-style-type: none"> • Процедура проведення дослідження дотримана. Є помилки у процедурі проведення дослідження, які не вплинули на результати. • Є бланк відповідей, заповнений власноруч досліджуваним або дослідником. • Є поверховий протокол дослідження (при потребі), заповнений власноруч дослідником. • Вказана інформація про досліджуваного. • Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками. • Якісний аналіз показників поверховий. • Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища. • Є загальні рекомендації щодо проведення консультативної або корекційної роботи. • У звіті є незначні стилістичні та граматичні помилки.
	0-29 балів	Є помилки у процедурі проведення дослідження, які вплинули на результат.
Максимальна кількість балів	50 балів	
Всього	100 балів	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Майстренко Тетяна Миколаївна

Методичні рекомендації з курсу
«Клінічна психологія»